

Rousseau

- Mens is van nature goed.
- Tevreden gericht op simpele geneugten, sympathie en natuurlijk (i.t.t. moreel) medelijden.
- Mens is vindingrijk en verschillend.
- Er ontstaat productie van meerwaarde → bezit → vermaatschappelijking en cultuur. Dat is het kwaad!

Het kwaad_Maieutiek_versie2018-5

Welke plaats heeft kennis?

- Kennis is ook het kwaad, want de reflecterende mens is de boosaardige mens.
- De oplossing?
- Terug naar het innerlijk, maar dat is niet perse goed en betrouwbaar.
- Zichzelf zijn is direct én is ervaring (dus geen kennis). 'Laat me met rust', stelt Rousseau uiteindelijk.

Het kwaad_Maieutiek_versie2018-5

Lichamelijkheid

- Rousseau zelf kent een negatieve rol toe aan het lichaam. In veel opzichten zoekt hij een mystieke eenheid.
- Lichaamloos één zijn met de natuur (130),
- Ego-loos of ik-loos (131) één worden met zichzelf.
- Lichaamloos één worden met andere mensen.

Het kwaad_Maieutiek_versie2018-5

Volonté général

- Met rust gelaten, ziet Rousseau nu in dat deze rust terugvertaald moet worden naar een maatschappij gebaseerd op de Volonté général en een sociaal contract.
- Alweer een filosoof die begint met de menselijke vrijheid en diezelfde vrijheid dan dermate bedreigend vindt dat deze strak moet worden ingetoomd. (135)

Het kwaad_Maieutiek_versie2018-5

Sociaal contract

- Om de aard van de mensen niet te laten ontaarden in het kwaad, moeten mensen zichzelf altijd vormen binnen de gemeenschap. Daartoe tekenen ze een sociaal contract en alleen wie zich daar aan houdt verdient het menselijk bestaan in vrijheid.
- Rousseau zelf is in wezen een onnut mens en zou in zijn eigen staat wellicht veroordeeld worden.
- Robespierre brengt dit filosofisch concept tot politieke realiteit in Frankrijk.

Het kwaad_Maieutiek_versie2018-5

Pluraliteit

- Rousseau begint bij zichzelf, maar wil ook de gemeenschap dienen. Dan translateert hij wat hij voor zichzelf bedacht heeft als goed naar iedereen.
- Er is een verschil tussen de mens en mensen. (141)
- Arendt spreekt over pluraliteit; iedereen is gelijk in zoverre dat iedereen verschillend is.

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5

Verlichting en rationalisme

- Denken of de rede is problematisch, maar de rede is vooral ook een middel tegen het kwaad. (144)
 - De rede overstijgt het individuele,
 - De rede overstijgt het momentane,
 - De rede maakt inspanning en regels dragelijk.
- “Niet die natuurlijke natuur, maar het missen en verspelen van de redelijke natuur is het kwaad.”(145)

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5

Radicale rationalisme

“Wie zich niet door de wetenschap wil laten voorschrijven wat goed voor hem is, zou 'kwaad' moeten heten, als die uitdrukking zelf niet als een fossiel uit een voorwetenschappelijke tijd zou gelden. Daarom spreekt men liever over domheid, over vergissing of over schadelijk en onproductief gedrag. In elk geval kan ik een wetenschappelijk gefundeerde wet die mij verbiedt iets te doen wat ik als redelijk wezen in mijn eigen belang eigenlijk helemaal niet kán willen, niet als inperking van mijn vrijheid beschouwen. Want vrijheid betekent in dit verband: tussen de onderkende noodzakelijkheden manoeuvreren en de eigen doeleinden daaraan aanpassen.” (146)

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5

Van de rede naar de wereld-1

We hebben de wereld op verschillen manieren begrepen, nu komt het er op aan haar te veranderen. Marx e.a.

Niet alleen het individu, maar ook een maatschappij kan vervreemd raken.

Er is een historisch proces met een doel en wie dat begrijpt kan helpen om dat doel te versnellen. Berlin analyseert dit als het gevaar van de positieve vrijheid.

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5

Van de rede naar de wereld -2

Waar het communisme en het fascisme pogingen zijn om onafwendbare toekomst sneller te bereiken door dwang en geweld, is er ook een andere beweging die het gebied van de negatieve vrijheid overeind wil houden als een dam tegen het kwaad; liberalisme en vrije markt werden gezien als pogingen om het kwaad te bestrijden. (152). Maar ook dat bleek in zijn tegendeel te kunnen omslaan.

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5

Het kwaad van goede bedoelingen

Popper; “ De poging om de hemel op aarde te maken brengt altijd de hel voort.” Pogingen om dat kwaad in te dammen door:

- Scheiding der machten,
- Vrijheid van meningsuiting,
- Ruimte voor negatieve vrijheid,
- Ruimte voor pluraliteit,
- Tolerantie.

Het kwaad_Maleutiek_versie2018-5